

Werkbevorderende maatregelen op het einde van de loopbaan: een evaluatie

Mesures de promotion de l'emploi en fin de carrière : une évaluation

Rondetafelgesprek over
**de interactie tussen de arbeidsmarkt en het
Belgische pensioensysteem**

Brussel

14/01/2016

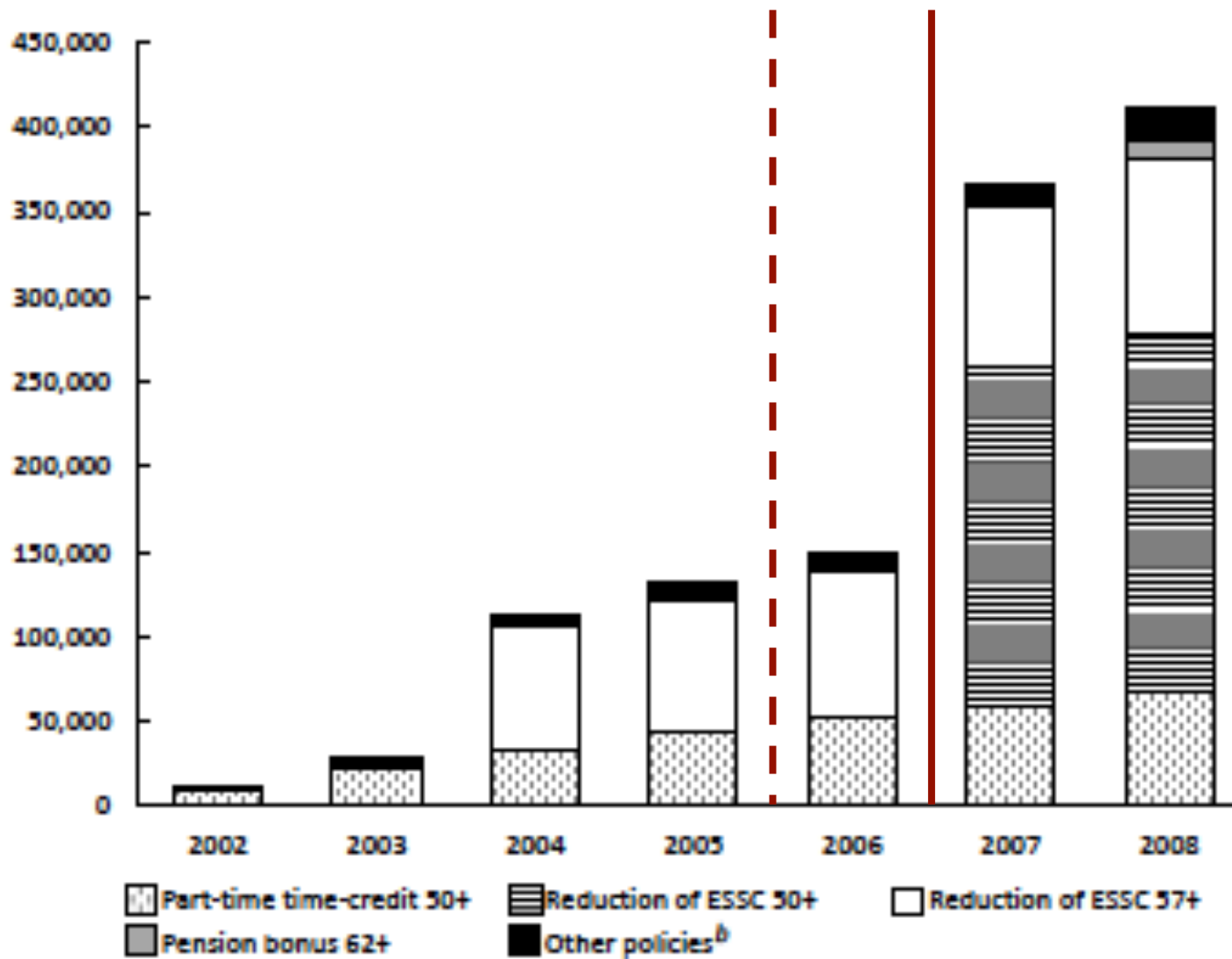
Introduction

- Age, femmes et emploi : Une évaluation (WOLDEMP; Financement belspo)
- Quatre analyses résumées
 1. Effets macroéconomiques du Pacte des Générations
 2. Effets du relèvement de l'âge légal de la retraite des femmes
 3. Structureel lasten verlagen om de tewerkstelling van ouderen te bevorderen
 4. Tijdskrediet op het einde van de loopbaan

1. Effets macroéconomiques du Pacte des Générations

- Décembre 2005 : “Pacte des Générations”
= point de départ d’une *amplification* des mesures ciblées sur les travailleurs âgés
- Détecte-t-on un impact sur l’emploi (par âge et genre) de cette *amplification* ?
 - Evaluation des mesures *dans leur globalité*
- Fin évaluation = 2008Q2 car après, mélange
 - entre mesures prévues dans “le Pacte”
 - et mesures “anti-crises” (réactions à la crise financière et économique de 2008)

Amplification des mesures : participants

Méthode

- Indicateur de résultat = Taux d'emploi trimestriel salarié privé (par genre; 50-59 vs 35-44)
- Comparer
 - > l'évolution **observée** de l'emploi 2007Q2-2008Q2
 - > et l'évolution **prédite** de l'emploi 2007Q2-2008Q2 en l'absence du "Pacte" = **contrefactuel**
- Construction du contrefactuel
 - > Estimer un modèle de l'évolution de l'emploi avant 2007Q2
 - > Prédiction de ce modèle sur 2007Q2-2008Q2 = contrefactuel

Résultats principaux (en 2008Q2)

	Observed value	Predicted value	Impact
50-59			
Employment rate			
Men	36.23%	35.71% (0.31)	0.52 (0.31)
Women	24.20%	23.94% (0.18)	0.26 (0.18)
Employment			
Men	258,178	254,439	3,739
Women	172,366	170,553	1,813
35-40			
Employment rate			
Men	54.04%	54.67% (0.36)	-0.63 (0.36)
Women	43.81%	43.91% (0.34)	-0.10 (0.34)
Employment			
Men	428,735	433,711	-4,976
Women	338,504	339,263	-759

Conclusions

- Sur 2007Q2-2008Q2, les mesures du "Pacte"
 - stimulent légèrement l'emploi des salariés masculins de 50-59 ans au détriment des 35-44 ans
 - Mais ces effets ne sont pas significativement différents de zéro (au seuil statistique de 5%)
 - Chez les salariées, les conclusions sont identiques mais l'impact estimé est encore plus faible
- Conclusions stables si
 - L'on place la rupture en 2006Q2 (1ère mesure du "Pacte")
 - L'on modifie le modèle utilisé pour construire le contrefactuel

2. Relèvement de l'âge légal de la retraite des femmes

(ETUDE EN COURS – PAS ENCORE DE RESULTATS)

- 2016 : 65 ans pour femmes et hommes
- Entre 1997 et 2009 : Dans le régime des travailleuses salariées et indépendantes, relèvement progressif de 60 à 65 ans
- Rupture au 1er janvier 2006:

	1/2003-12/2005	1/2006-12/2008
Age légal retraite	63 ans	64 ans
Carrière complète	43 ans	44 ans

Effets attendus d'un relèvement *annoncé* de l'âge légal de la retraite

- Somme escomptée des revenus de pension baisse
→ incitation pour les individus à allonger
 - La période de travail ou
 - Les périodes assimilées
 - Entrée en prépension, maladie, etc. à 63 ans
 - Prolongation d'un de ces statuts déjà occupé à 63 ans
- Si la réforme est anticipée, de tels ajustements peuvent se produire bien avant le 63ème anniversaire
- Rôle des employeurs : licenciements ?

Méthode

- La réforme au 1/1/2006 introduit une **rupture** entre
 - Les femmes nées entre décembre 1941 et novembre 1942 qui ont accès à la pension légale à partir de **63** ans avant le 1/1/2006 («groupe de contrôle») et
 - Les femmes nées entre décembre 1942 et novembre 1943 qui n'ont accès à la pension légale qu'à partir de **64** ans depuis le 1/1/2006 («groupe traité»)
- **Expérience "naturelle" :**
 - Les parcours sur le marché du travail des femmes nées en novembre 1942 vs en décembre 1942 devraient être comparables en l'absence de la réforme. Tout écart est donc attribuable à la réforme.

Indicateurs de résultats

- Nos données administratives permettent de suivre ces femmes entre 56,5 et 68 ans
- Indicateurs de résultat
 - Emploi
 - Salarié privé vs public
 - Indépendant
 - Pension (anticipée)
 - Pré-pension, chômeurs âgés
 - Incapacité de travail, invalidité
 - ...

3. Structureel lasten verlagen om de tewerkstelling van ouderen te bevorderen?

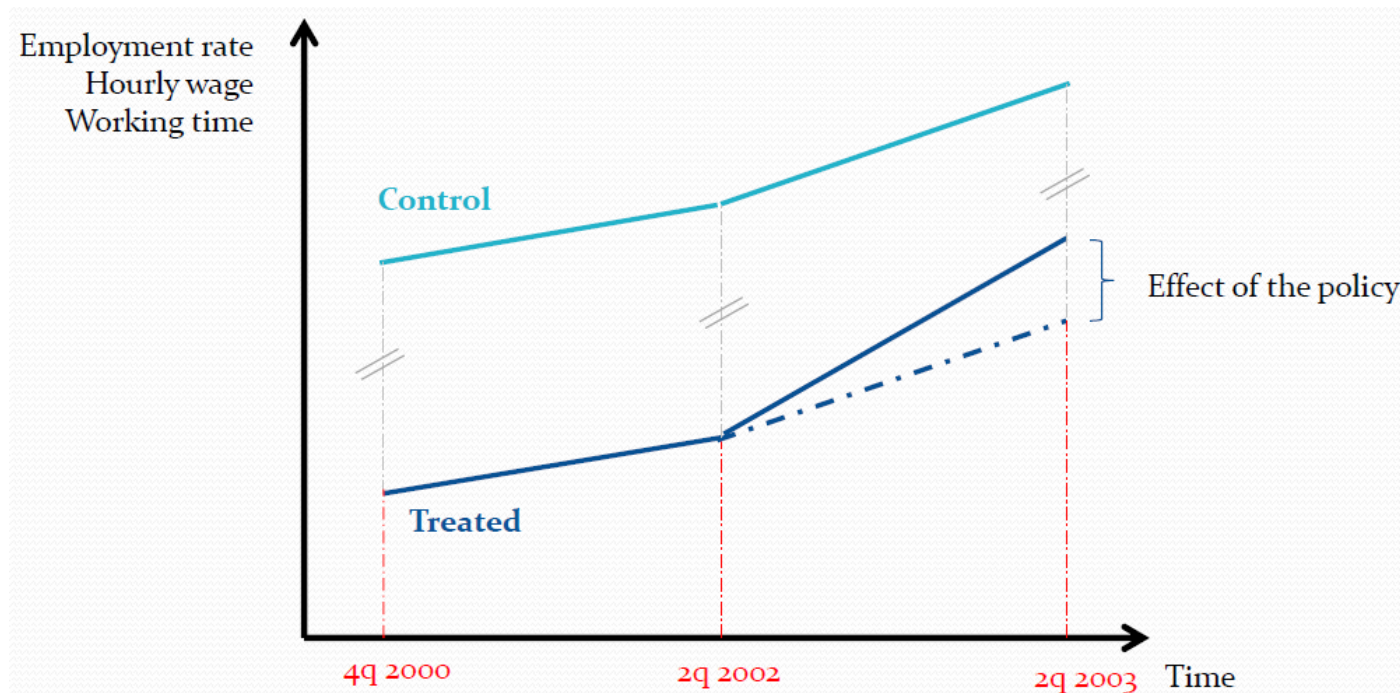
- 2016: werknemers ouder dan 54j
 - Brutoloon < 53.600€/jaar
 - Structureel 400€ tot 1.500€/kwartaal
 - 2014Q3-2015Q2: 446 mio € (0,1% van BBP)
 - 2015Q2: 170,000 voltijdsequivalenten
- 2002: introductie voor werknemers ouder dan 58j
 - 400€/kwartaal = 4% mediaanloonkost (max. = 13.8%)
 - Waarom evaluatie niet later?
 - Moeilijkheid constructie vergelijkingsgroep
 - Gedrag van economische actoren niet anders

Verwachtingen vanuit de economische theorie

- Loon-productiviteitswig voor ouderen =>
 - Subsidie enkel effect op aanwerving als groter dan wig
 - Bruggensioen = middel om te dure ouderen af te danken **en** sociale vrede te behouden
 - Lastenverlaging maakt bruggensioen minder interessant => effect via minder jobvernietiging, **niet** via creatie
- Voor aantal gewerkte uren idem: effect eerder **via minder deeltijds** (tijdskrediet) dan via meer uren

Methode (steekproef: bijna kwart mio individuen)

- Conditionele “verschil-in-verschillen” schatter
 - Arbeidsmarktuitkomst 58-59,5 j. vgl. met 53,25-55,25 j.
 - Conditioneel: Vgl.-bare carrière + andere kenmerken

Resultaten (1)

- **Geen** sign. effect op tewerkstellingskans en loon
- Kans op **retentie** in werk verhoogt in sectoren waar **brugpensioen intensief** gebruikt wordt:
 - +4,1% (man); +5,2% (vrouw): elasticiteit = +0,9
 - -10,3% minder brugpensioen door subsidie
- Positief effect op **aantal gewerkte uren**:
 - +0,5% (man); +1,5% (vrouw): elast.=+0,13; +0,28
 - Minder tijdskrediet: -0,7pp (man); -1,2pp (vrouw)

Resultaten (2)

- **Kosten-batenanalyse:**
 - **Algemeen** (per extra job):
 - Bruto kost: 6.000€
 - Netto kost (incl. belastingsopbrengsten): 3.000€
 - Netto welvaartskost (netto waarde productie – kosten belastingen): 3.700€
 - **Gericht** op sectoren met intensief brugpensioengebruik
 - Bruto kost: 2.800€
 - Netto kost: 89€
 - Netto welvaartswinst: +411€
- Voorzichtig: overschatting door substitutie!

Beleidsconclusies

- Lastenverlagingen voor ouderen zijn sociaal inefficiënt: betere inzet van 0,5 mia € mogelijk!
- Gerichte subsidies wel sociale baat, maar:
 - Niet compatibel met Europese mededingingswet
 - Lijkt efficiënter om brugpensioenleeftijd te verhogen, zoals de huidige regering heeft gedaan (van 58j. naar 62j. in 2015), maar dit is niet zeker als oudere werknemers minder productief zijn dan wat ze kosten.

4. Tijdskrediet op het einde van de loopbaan

- 2016: werknemers in privésector ouder dan 60j (tijdelijk uitzonderingen: >55j)
 - >25 jaar loopbaan + >2 jaar (voltijds/80%) anciënniteit
 - Recht in onderneming > 10 werknemers tenzij >5%
 - Bruto-uitkering/maand: 479€ (50%) en 223/269€ (20%)
 - 2011: 88.000 gerechtigden (2001: 19.000)
- 2002: werknemers in privésector ouder dan 50j
 - >20 jaar loopbaan + >5 jaar (voltijds/80%) anciënniteit
 - Bruto-uitkering/maand: 400€ (50%) en 186/224€ (20%)
-> vervangingsratio = 57% of 83% (top 10% = 96/75%)

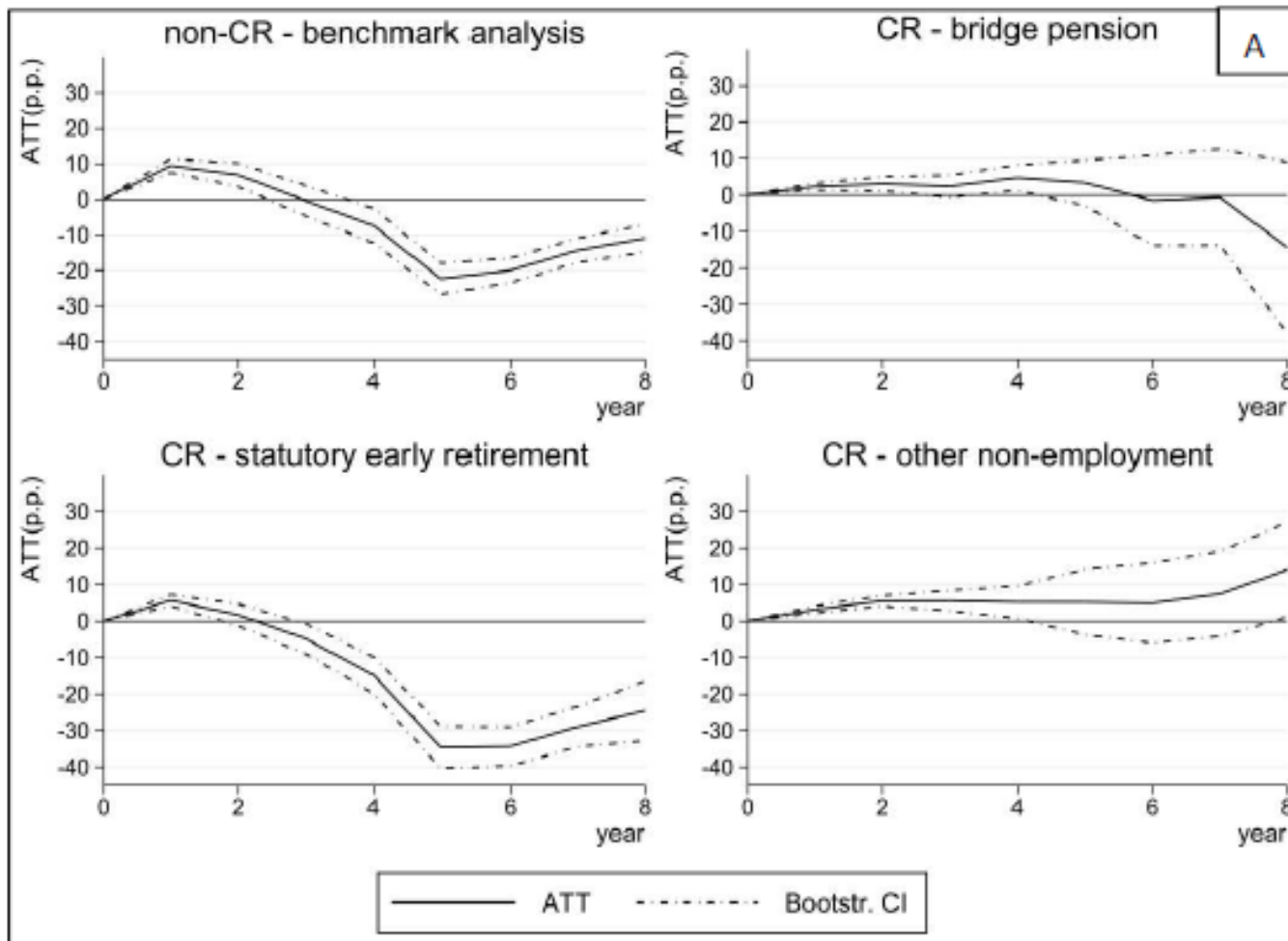
Verwachtingen vanuit de economische theorie

- Lager ritme => betere gezondheid/evenwicht => later stoppen met werken
 - Maar... van zodra recht op vervroegd pensioen risico op versnelde uittrede uit arbeidsmarkt:
 - Recht op pensioen van voltijdse werknemer!
 - Voor brugpensioen enkel voor werkloosheidsuitkering, **niet** voor supplement => supplement kan nul zijn in geval van halftijdse werknemer
- => Verschillende prikkels voor \neq vervroegde pensioenstelsels

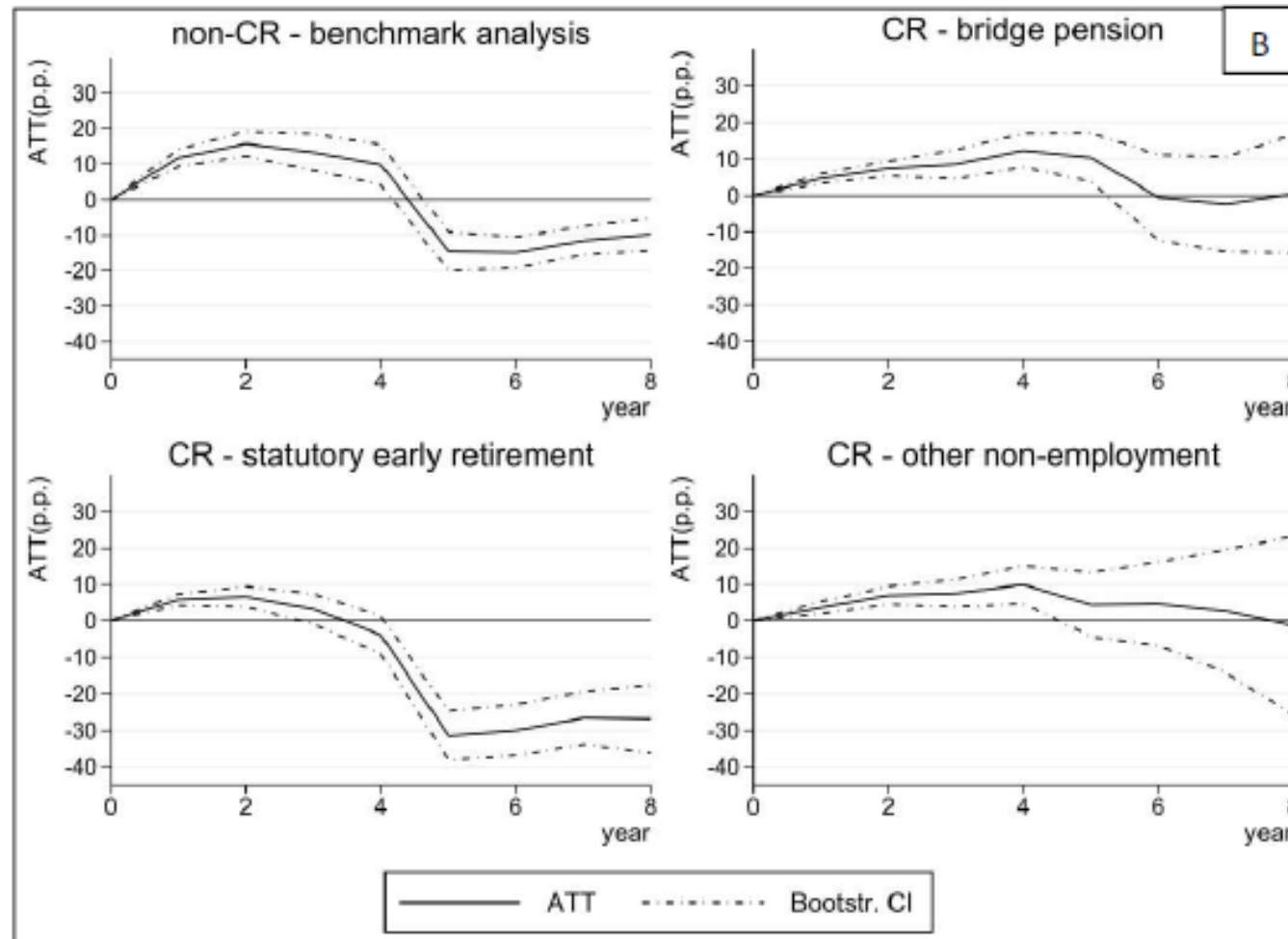
Methode

- Effecten schatten op overlevingskans in werk
- Steekproef van ouderen geboren 1941-1950
- 2.000 individuen namen tijdskrediet op in 2003-4
- +/- 40.000 indiv. namen tijdskrediet nog **niet** op, maar voldeden aan voorwaarden = vergelijkingsgr.
- Niet-parametrische controle voor waargenomen kenmerken, i.h.b. de volledige arbeidsloopbaan.

Resultaten voor mannen in 50% Tijdskrediet

Resultaten voor vrouwen in 50% Tijdskrediet

Beleidsconclusies

- Tijdskrediet verlaat enkel initieel uittrede; na 2 (4) jaar voor mannen (vrouwen) versnelt de uitstroom naar vervroegd pensioen.
- **Aanbevelingen**
 - Bemoeilijk vervroegde pensionering (= huidig beleid);
 - Schaf recht op **voltijds** vervoegd pensioen af;
 - Verhoog de leeftijd van recht op tijdskrediet **niet te veel**: in 2015 is leeftijd verhoogd tot 60 jaar => te korte periode van deeltijds werk om loopbaan te verlengen.